

Бібліографічний дайджест

«Андрій Мельник – провідник української нації»

*(до 130-річчя з дня народження політичного і державного діяча,
одного з борців за незалежність України)*

УДК 016:94:[355+323.1](477)"19"(092)Мельник
М 48

Андрій Мельник – провідник української нації : бібліогр. дайджест / уклад.
А. Є. Шпаченко ; Луганська обл. універсальна наук. б-ка. – Старобільськ :
ЛОУНБ, 2020. – 7 с.

Він став символом національно-визвольного руху нарівні з Нестором Махном, Симоном Петлюрою, Романом Шухевичем і Степаном Бандерою. Його ім'ям назвали цілий рух Організації українських націоналістів, а послідовників, відповідно, іменували «мельниківцями». Цей дайджест про Андрія Мельника – державного, військового та політичного діяча, голову ОУН. Він спрямував усю свою діяльність на створення вільної та незалежної української держави. Тут ви знайдете відповіді на запитання, хто такий Андрій Мельник, який його шлях, як політика та розбудовника країни.

Укладачки: *А. Шпаченко, О. Коншшева*

Відповідальна за випуск *О. Кузнецова*

«Андрій Мельник – поручник УСС...

Активний у громадському житті. Після смерті полковника Є. Коновальця II (Римським) Великим Збором ОУН затверджений «Вождем ОУН». Після розколу ОУН очолив одну із груп («мельниківці»), а у 1947 році був обраний довічним головою «Проводу українських націоналістів».

У роки Другої світової війни був в'язнем нацистського табору Заксенхаузен. Помер 1 листопада 1964 року в Клерво, Люксембург».

Обличчя звитяги : (стрілецькі світлини) / уклад. С. Липовецький ; ред. Б. Іваницька. – Л. : АРС, 2012. – С. 41.

«Андрій Мельник, сотник УСС та згодом один із провідників ОУН, зазначав: «Простою послідовністю юнацького усвідомлення було моє вступлення до Українського січового стрілецтва в 1914 р.; воно було виразом стремління іти на поміч братам по крові, уярмленим царською Москвою».

Лазарович М. Українські січові стрільці у боротьбі за волю України : [монографія] / М. Лазарович. – Ічня : Формат, 2018. – С. 229.

«Д. Павличко: «Я хочу вам сказати те, що ви знаєте самі. Не Москва і не Варшава були найсильнішими нашими ворогами. Між Хмельницьким і Киселем, між Самойловичем і Сірком, між Мазепою та Палієм і Кочубеєм, між Петлюрою та Винниченком, між Бандерою та Мельником не було єдності».

Павличко Д. Спогади. Т. 4 / Д. Павличко ; ред. С. Цушко. – К. : Ярославів Вал, 2018. – С. 275.

«З 1922 проживав у Галичині, де став крайовим командантом УВО. У лютому 1924 заарештований польсь. поліцією за участь в укр. русі і засуджений до 5-ти років ув'язнення. Після звільнення працював лісником в угіддях А. Шептицького, водночас займаючись підпільною діяльністю. 1929 взяв участь у створенні Організації українських націоналістів, 1933-38-голова орг-ції катол. молоді «Молоді орли», голова Т-ва укр. комбатантів «Молода громада», з 1934-член, і згодом, голова Сенату УВО. Після загибелі Є. Коновальця в травні 1938 став головою Проводу укр. націоналістів, 1939 затверджений на цій посаді 2-м Великим збором укр. націоналістів у Римі (Італія)»

Енциклопедія історії України : у 10 т. Т. 6. Ла-Мі / голов. ред. В. М. Литвин. – К. : Наук. думка, 2009. – С. 597.

«Коновалець став його заступником, [Іван Кедрин] секретарем, д-р Павло Лисяк, Мілена Рудницька, полк. Андрій Мельник, [полк.] Іван Чмола... – члени. Та організація не мала свого пресового органу... але вона відіграла чималу

ролю в українському громадсько-політичному житті тому, що кожний її член... був вірним усталеним тоді принципам: державницькій ідеології на базі Актів 22 січня, зокрема соборництва не за фірмою і деклямацією, а своїм світоглядом, своєю душею і своєю дією. Євген Коновалець, Андрій Мельник, Іван Чмола... колишні... «київські» Січові Стрільці не були сутогалицькою, а мішаною, за обласним походженням військовою формацією, переживали революцію в Україні від 1917 року та перетоплювали в її горнилі свій світогляд і все своє світовідчуження у такому соборницькому дусі, що для них просто перестав існувати поділ на галичан і наддніпрянців.»

Штокало В. *Соборність і самостійність УВО: чин Коновальця / В. Штокало. – Т. : Навч. книга - Богдан, 2019. – С. 37.*

«Мельник Андрій – визначний український військовий і політичний діяч, полковник Армії УНР, один із лідерів ОУН. Н. у с. Воля Якубова Дрогобицького пов. на Львівщині. 1914–16 М. командував сотнею Легіону УСС на австрійсько-російському фронті. Сотня М. відзначилась під час боїв на Маківці, під Завалом і над Стрипою. У період боїв на Лисоні 4.9.1916 потрапив у рос. полон. М. разом з В. Кучабським, І. Андрухом та іншими полоненими галичанами були відправлені у табір для військовополонених у с. Дубовці під Царицином (тепер Волгоград, Росія)»

Довідник з історії України (А-Я) : [посіб. для серед. загальноосвіт. навч. закл.] / ред. І. Підкова, Р. Шуст. – Вид. 2-ге, доопрац. і допов. – К. : Генеза, 2002. – С. 461.

«Мельниківці з лютого 1942 р. також почали перебудовувати роботу в Україні на антинімецькі рейки. Через це в лавах ОУН(м) виникли суперечності: з одного боку, ПУН на чолі з А. Мельником віддавав перевагу боротьбі з Німеччиною шляхом досить відвертих вимог і декларацій до берлінських керманічів (що в тогочасних умовах було відважним, але малоефективним засобом впливу), а з другого, - керівництво ОУН(м) в Україні на чолі з О. Ольжичем-Кандибою протягом 1942 р. намагалося розробити нову тактику власної боротьби».

Від Рейхстагу до Іводзіми. У полум'ї війни : Україна та українці у Другій світовій / В. В'ятрович, С. Громенко, М. Майоров [та ін.] ; ред. Я. Примаченко ; оформ. обкл. К. Ткачов, В. Прокопів. – Х. : Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. – С. 133.

«Наприкінці 1919 р. був інтернований польськими військами у Рівному. У 1920–1921 рр. – інспектор військових місій УНР у Празі. У 1922 р. Повернувся в Галичину, став співзасновником УВО, а згодом крайовим комендантом. У квітні 1924 р. Мельник був заарештований польською поліцією і засуджений до чотирирічного ув'язнення. Після звільнення продовжував займатися

громадсько-політичною діяльністю. З 1934 р. – член сенйорату УВО та голова Сенату ОУН. Після загибелі Євгена Коновальця став головою Проводу українських націоналістів (ПУН)».

Хома І. Я. Січові стрільці. Створення, військово-політична діяльність та збройна боротьба Січових Стрільців у 1917-1919 рр. / І. Я. Хома ; авт. ідеї Т. Б. Харламова ; ред. Н. Слюсаренко ; оформ. кн. Н. Бридня. – К. : Наш час, 2011. – С. 15.

«Одним із аргументів підкреслення відмінностей між ПУН і РП ОУН стала позиція обох проводів щодо подальшої підпільної діяльності на підрадянській території. «Мельниківці» однозначно критикували будь-які дії, які призводили до непотрібних, на їхню думку, жертв. Зокрема, в одному із «полемічних» видань «Чорній книзі» Степана Бандеру звинувачували у тому, що він «послав на смерть» В. Тимчія, І. Климів та інших підпільників. Крім того, прихильники А. Мельника характеризували всю діяльність ОУН на підрадянській території як «невідповідну до часу підпольну акцію на ЗУЗ». Цей аргумент не був зовсім чесним, бо в той же час «мельниківці» також скерували представників своєї організації для розбудови підпільної мережі на території УРСР або перепідпорядкування існуючої».

Життя і діяльність Степана Бандери: документи і матеріали / ред. М. Посівнич. – Т. : Астон, 2018. – С. 191–193.

«Під час Української революції А. Мельник відіграв важливу роль як командир військових формувань, виявив героїзм і відвагу в бою та неабиякі здібності у плануванні військових операцій, хоча не мав ні військової виучки, ні досвіду штабної роботи».

Видатні постаті в історії України ХХ ст. : короткі біографічні нариси / В. І. Гусев, О. В. Даниленко, Л. В. Іваницька [та ін.] ; ред. Л. О. Біда, Л. Г. Мірошниченко. – К. : Вища школа, 2011. – С. 238.

«Ситуація в ОУН всё більше обострялась. В 1940 году группа Бандеры обвинила руководство ОУН (группу Мельника) в бездеятельности, пассивности и потворству бывшим польским агентам. Андрей Мельник, в свою очередь, обвинил бандеровцев в неподчинении руководству и расколе партии. С этого момента началась вражда между ОУН(м) и ОУН(б) – мельниковцами и бандеровцами, которая позднее, в период советско-германской войны, иногда выливалась даже в вооружённые стычки и убийства».

Гогун А. Между Гитлером и Сталиным : Украинские повстанцы / Александр Гогун ; оформ. кн. Е. А. Гугалова. – 4-е изд., испр. и доп. – Х. : Фолио, 2018. – С. 46.

«Степан Бандера, який тоді вже став культовою постаттю, вийшов із табору після падіння Польщі й очолив боротьбу поколінь в ОУН. Коновальця убив роком раніше радянський агент. Його спадкоємець, Андрій Мельник, був ровесником і бойовим товаришем Коновальця і вже не відповідав радикалізму основних членів своєї організації. Бандера тепер втілює у собі розкол ОУН, який формально відбувається 1940 року в ході суперечок на піднімецькій території окупованої Польщі. З'являються ОУН Мельника і ОУН Бандери. Після цього вже різні оунівці ведуть переговори з німцями щодо їхніх планів з приводу України».

Галушко К. Український націоналізм : короткий курс з історії України / К. Галушко. – К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2017. – С. 110.

«Тож сказав полковник Мельник без виклику, але твердо: «Ваша ідеологія, пана Дмитре, цілком прийнятна для майбутньої організації, котра має бути створена на ґрунті УВО як цементуюча сітка революційних сил. У цьому я нітрохи не сумніваюся. Однак, думається мені, тоталітаризм не властивий психології українця, і така, як ви пропонуєте, організаційна схема може відштовхнути від нас народні маси, а без їхньої допомоги неможливе існування тепер бездержавного війська. Повна ізоляція може стати для організації згубною. Зрештою, на установчій конференції УВО в Подєбрадах, як мені стало відомо, українські старшини прийняли дещо інші ідеологічні засади Юліана Вассіяна: широта організації, залучення прозрілих, інтернаціональний склад армії, зв'язки з хліборобами і робітництвом...»

Іваничук Р. І. Країна Ірредента ; Злодії та Апостоли / Р. І. Іваничук ; худож. І. І. Яхін, Є. В. Вдовиченко. – Х. : Фоліо, 2013. – С. 101.

«Характер і ділові якості Андрія гартувалися на посадах помічника коменданта полку, коменданта дивізії, помічника коменданта корпусу, а з січня 1919 р. – начальника штабу Дійової армії УНР. Перебуваючи у складі УСС (на посаді начальника штабу Осадного корпусу під командуванням Є. Коновальця) виступив на боротьбу проти гетьманату».

Сто найвідоміших українців / ред. Ю. Павленко. – К. : Компанія ОСМА, 2015. – С. 491.

Використані джерела:

1. Видатні постаті в історії України ХХ ст. : короткі біографічні нариси / В. І. Гусєв, О. В. Даниленко, Л. В. Іваницька [та ін.] ; ред. Л. О. Біда, Л. Г. Мірошніченко. – К. : Вища школа, 2011. – С. 238.
2. Від Рейхстагу до Івдзіми. У полум'ї війни : Україна та українці у Другій світовій / В. В'ятрович, С. Громенко, М. Майоров [та ін.] ; ред. Я. Примаченко ; оформ. обкл. К. Ткачов, В. Прокопів. – Х. : Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. – С. 133.
3. Галушко К. Український націоналізм : короткий курс з історії України / К. Галушко. – К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2017. – С. 110.
4. Гогун А. Между Гитлером и Сталиным : Украинские повстанцы / Александр Гогун ; оформ. кн. Е. А. Гугалова. – 4-е изд., испр. и доп. – Х. : Фолио, 2018. – С. 46.
5. Довідник з історії України (А-Я) : [посіб. для серед. загальноосвіт. навч. закл.] / ред. І. Підкова, Р. Шуст. – Вид. 2-ге, допрац. і допов. – К. : Генеза, 2002. – С. 461.
6. Енциклопедія історії України : у 10 т. Т. 6. Ла-Мі / голов. ред. В. М. Литвин. – К. : Наук. думка, 2009. – С. 597.
7. Життя і діяльність Спепана Бандери: документи і матеріали / ред. М. Посівнич. – Т. : Астон, 2018. – С. 191–193.
8. Іваничук Р. І. Країна Ірредента ; Злодії та Апостоли / Р. І. Іваничук ; худож. І. І. Яхін, Є. В. Вдовиченко. – Х. : Фолио, 2013. – С. 101.
9. Лазарович, М. Українські січові стрільці у боротьбі за волю України : [монографія] / М. Лазарович. – Ічня : Формат, 2018. – С. 229.
10. Обличчя звитяги : (стрілецькі світлини) / уклад. С. Липовецький ; ред. Б. Іваницька. – Л. : АРС, 2012. – С. 41.
11. Павличко Д. Спогади. Т. 4 / Д. Павличко ; ред. С. Цушко. – К. : Ярославів Вал, 2018. – С. 275.
12. Сто найвідоміших українців / ред. Ю. Павленко. – К. : Компанія ОСМА, 2015. – С. 491.
13. Хома І. Я. Січові стрільці. Створення, військово-політична діяльність та збройна боротьба Січових Стрільців у 1917-1919 рр. / І. Я. Хома ; авт. ідеї Т. Б. Харламова ; ред. Н. Слюсаренко ; оформ. кн. Н. Бридня. – К. : Наш час, 2011. – С. 15.
14. Штокало В. Соборність і самостійність УВО: чин Коновальця / В. Штокало. – Т. : Навч. книга – Богдан, 2019. – С. 37.